

DROM

KOMIKS O ROMSKÉ HISTORII

společnost poskytující sociální služby vyloučené romské komunitě

KDO JSME?

Jsme organizace poskytující sociální, vzdělávací a volnočasové služby. Posláním občanského sdružení R-Mosty je nabídnout smysluplné naplnění volného času dětem a mládeži a pomoc sociálně vyloučené romské komunitě v hlavním městě Praze včetně konzultačních a poradenských služeb.

CO DĚLÁME?

NAŠE PRÁCE MÁ V SOUČASNOSTI 2 ZÁKLADNÍ SLOŽKY:

- * Vzdělávací a motivační práce s dětmi a mládeží
- * Sociálně-právní poradenství a asistence pro dospělé a podpora mládeže a dospělých při vstupu na trh práce

JAKÉ SLUŽBY NABÍZÍME?

- * Sociální a právní poradenství, které se týká bydlení, zaměstnání, diskriminace, vzdělávání, systému zdravotní a sociální péče, dluhů a exekucí, rodinných vztahů a dalších průběžných témat
 - * Nizkoprahový klub pro děti a mládež, kde mohou děti anonymně a bezplatně trávit svůj volný čas, využívat poradenství našich kontaktních pracovníků, používat internet, hudební nástroje, hry, ale i navštěvovat doučovací skupinky a další zájmové kroužky (tanec, kytara...)
- Součástí klubu je i projekt Příprava romské mládeže na trh práce, který dětem pomáhá ve výběru vhodného povolání a dalšího vzdělávání.

JAK SE S NAMI SPOJÍTE?

Havlíčkovo nám. 300, Praha 3 - 1. patro základní školy • Telefon: 222 581 247, 602 399 826 • kancelar@r-mosty.cz • www.r-mosty.cz • Spojení: tramvaj č. 5, 9, 26 (stanice Lipanská), autobus č. 133, 207 (stanice Tachovské náměstí)

Professionalizace služeb R-Mosty v letech 2006 – 2008 z prostředků Globálního grantu

Díky prostředkům z fondu ESF (EU) - Globální grant - se naše organizace profesionalizovala na úroveň akreditovaného poskytovatele sociálních služeb podle zákona č.: 108/2006 Sb. Všichni zaměstnanci prošli řadou výcviků a školení, a to jak z řad managementu, tak i pracovníků v přímé péči:

- * Lidé v R-Mostech jsou nyní vyskoleni a akreditováni v těchto oblastech:
- * Sociálně-právní ochrana dětí
- * Odborné sociálně-právní poradenství
- * Krizová intervence
- * Pedagogické minimum pro vzdělávání dospělých
- * Kontaktní práce v NZDM

Nabízíme své služby bezplatně všem klientům, kteří se cítí být osloveni naší nabídkou a splňují věková kritéria.

Všechny naše služby poskytujeme bezplatně a v případě Vašeho přání také zcela anonymně.

Ve vybraných případech poskytujeme našim klientům také bezplatnou právní ochranu a služby specializovaných právních zástupců.

Provoz našich služeb zajišťujeme každý den od 9:00 do 18:00

Provoz Nizkoprahového zařízení pro děti a mládež (12-18 let) od 14:00 do 19:00

Milí čtenáři,

Dostává se vám do ruky příběh dvou dětí, kterým se přihodily pozoruhodné věci. Z původně plánovaného lenošení za školou se vyklubala dobrodružná cesta časem o necelých jedenáct století zpět, při které děti poznaly nakonec mnohem více, než by stihly za jedno dopoledne ve školní lavici. Neznamená to ale, milí přátelé, že byste snad měli chodit za školu a čekat, že vás také nějaký stroj času odnese na podobný výlet. Vydejte se na něj radši s Elen a Honzou na stránkách našeho komiksu. Cestou se nejen pobavíte, ale zároveň zjistíte spoustu věcí o výjimečném národu, který žije po staletí mezi ostatními Evropany. Z Evropy však nepochází a musel proto v dějinách projít nepředstavitelným množstvím nástrah a potíží, včetně pokusů o jeho úplné vyvražďení. Je obdivuhodné, že i přesto si tyto lidé uchovali mnoho ze své jedinečnosti, hlavně bohatý jazyk a tradice. Nebo třeba výjimečné hudební a taneční nadání, úctu k rodině a další věci, které mohou být pro ostatní obohacující. Sami však možná víte, že nevráživost a zášť mezi lidmi přetrvává i v dnešních časech. Mnoho z této nevráživosti pramení z toho, že neznáme dobře své sousedy a neumíme nebo se bojíme s nimi normálně mluvit. Doufáme, že vám náš komiks pomůže k lepšímu vzájemnému poznávání a pochopení, aby se nám všem mohlo žít dobře a spokojeně.

Vaši autoři

DROM

Komiks o romské historii

Vydává společnost R-Mosty, o.s. www.r-mosty.cz

V roce 2008

Autoři: Barbora Šebová, Adam Pospíšil

Kresba: Lucie Lomová

Překlad do romského jazyka: Jan Dužda

Grafická úprava a sazba: Martin Doležal

Náklad: 1000 ks

Poděkování: Helena Sadílková, Peter Wagner, Margita Wagnerová, Michael Beníšek

Použitá literatura: Horváthová, Jana: Kapitoly z dějin Romů. Lidové noviny, 2002
Hübschmannová, Milena: Romové v Byzanci. Nakladatelství Signeta, 1999

Projekt byl podpořen z programu MŠMT na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy

Historický přehled

Romové v Indii

Romové jsou dávnými příbuznými původních obyvatel Indie, kteří byli a jsou nazýváni Dombové. Indičtí Dombové se dodnes věnují profesím a činnostem, spjatým s tradičními způsoby obživy Romů v našich zemích, jako je např. kovářství a hudební a taneční produkce.

Náš příběh vypráví o tom, jak mnozí Romové (tehdy Dombové) v Indii patřili k váženým a uctívaným lidem. Text o Rangovi a jeho rodině, která se stala vládnoucí vrstvou v oblasti dnešního Kašmíru vychází z reálného svědectví ze dvora kašmírského krále Čakravarmana z roku 936.

Mezi 8.a 10. stoletím našeho letopočtu začali Romové, za ne zcela jasných okolností, Indii opouštět.

Romové v Byzanci

Druhý příběh Honzy a Elen se odehrává v Byzantské říši (v dnešním Řecku) v přístavním městě Modon. Zde bylo usídleno mnoho Romů, kteří se věnovali především kovářské profesi.

První doložená zmínka, týkající se Romů v Byzanci, se objevuje v kronice mnicha z kláštera na hoře Athos z roku 1068. Zmiňuje se o lidech, kteří v oblasti okolo Cařihradu věští a zabývají se magií. Pisatel je nazývá „Athinganoi“, což bylo označení pro skupinu heretických kacířů, s nimiž bylo tehdejší křesťanským obyvatelům zakázáno se stýkat. Z výrazu Athinganoi se později vyvinulo pojmenování Cikán.

V Byzanci také vznikl základ pro druhé nejčastější pojmenování, kterým jsou Romové, především v západní Evropě označováni – ze slova Egyptians (které souviselo s místním názvem „Malý Egypt“, jímž bylo označováno okolí města Modon), vznikla pojmenování Gypsies a Gitanos.

Romové sami mezi sebou si od pradávna říkají Roma, což v romštině znamená lidé. Proto bylo na 1. světovém kongresu Romů v roce 1971 ustanoveno jejich oficiální pojmenování „Romové“.

Příchod do střední Evropy

První zmínky o Romech ve střední Evropě pocházejí ze 14. století. Přicházejí z jižní Evropy, kterou ohrožují Turci, v různé početných skupinách. Každá skupina měla svého vůdce, kterému se říkalo nejčastěji vojvoda, později vajda a podle něj byla skupina také pojmenována. V 15. století se na území dnešního Slovenska pohybovalo pět velkých skupin pod vedením vojvodů Sindela, Michala, Ondřeje, Panuela a Ladislava.

Časostroj nás přivádí na dvůr panovníka Zikmunda Lucemburského, který právě vojvodu Ladislava a jeho kočovnou skupinu obdařil glejtem (úřední listinou), která zaručovala Romům bezpečné putování.

Ve 14. a 15. století už Romové procházejí takřka celou Evropou a zpočátku jsou Evropany přijímáni. Toto období však velmi brzy končí a Romům začínají být přítěží jejich zjevné odlišnosti od okolního prostředí - tmavší vzhled, jiný jazyk, oděv, zvyky apod. Začíná se proti nim stavět církve, jsou nepodložené podezřívání ze zakládání požárů a špionáže pro turecká vojska.

Období protiromského teroru

Vývoj vztahů mezi původními Evropany a Romy se už od 15. století velmi vyostřoval a vyvrcholil drastickým nařízením krále Leopolda I. v roce 1697, které označilo Romy za psance. To v praxi znamenalo, že muže směl kdokoli bez trestně zastřelit a po zadržení je čekal okamžitý trest smrti, zatímco ženy s dětmi byly většinou vyháněny za hranice země. Před tím však byli vyvrskáni a bylo jim uloženo jedno nebo obě uší. Tato likvidační opatření tehdy fungovala takřka po celé Evropě, a Romové se tak ocitli v zoufalé situaci, bez možnosti nalezení útočiště.

Král Karel VI. roku 1717 protiromská opatření ještě zpřísnil tím, že přikázal trestat mečem nebo věšet na šibenici také ženy. Zároveň ustanovil tvrdé tresty pro lidi, kteří by se snad snažili Romům pomoci.

Ze záznamů z té doby je patrné, že důvodem tak krutého trestání byl v drtivé většině „pouhý“ způsob života Romů, který se odlišoval od tehdejšího feudálního pojetí, nikoliv těžké kriminální zločiny.

Období usazování Romů

Panovnice Marie Terezie z počátku vlády pokračovala v krutě politice vůči Romům v Evropě, ale duch osvícenství situaci postupně začal měnit. Místo prostého teroru začaly slyšet hlasy po nucené asimilaci Romů, tedy jejich přizpůsobení většinovému obyvatelstvu. Na základě rozhodnutí Josefa II. z roku 1784 byly například rodiny dosud neusazených Romů rozmístěny na území dvaceti moravských obcí.

V Uhrách, zejména v oblasti dnešního Slovenska, docházelo k usazování Romů už v 16. století. Někteří šlechtici si na svých panstvích držely rodiny kovářů, kteří pro ně pracovali. Romové se však navenek museli zřít svého jazyka a zvyků a nesměli být nazýváni cikáni ani Romové, ale „novomadaři“. Za první republiky žilo už na Slovensku usazeným způsobem života zhruba 80. tisíc Romů.

Romové na Slovensku před 2. světovou válkou

Příběh zavál Elen s Honzou mezi Romy v čase Vánoc krátce před Druhou světovou válkou na území dnešního Slovenska. Vzájemné vztahy s okolním obyvatelstvem jsou dobré. Mnoho Romů bydlí mezi ostatními ve vesnicích a jsou součástí běžného života. Pracují často jako kováři nebo pomocníci na statcích, v lesích a na polích, romští muzikanti hrají na svatbách, křtinách i pohřbech a šíří svůj věhlas. Naši cestovatelé se tak na jeden večer mohou zúčastnit tradičních romských Vánoc. Čas míru a poklidu však má brzy pominout ...

Romové v Čechách a na Slovensku za 2. světové války

Stroj času zavál Elen s Honzou o pár let později opět na Slovensko. To bylo od roku 1939 samostatným fašistickým státem, spojencem hitlerovského Německa. Romové trpěli rasistickými zákony a řádným ozbrojených komand, tzv. Hlinkových gard, které vypalovaly romské domy i celé osady a vyháněly jejich nešťastné obyvatele z měst a vesnic. Podle zákonů nesměli Romové, podobně jako Židé, jezdit hromadnou dopravou, do obchodů mohli jen ve vyhrazenou dobu, dospělí z romských rodin byli odveličeni do tvrdých pracovních táborů.

Mnoho Romů za války na Slovensku spolupracovalo s partyzány při boji proti německé armádě, která od Slovenského národního povstání roku 1944 vedla na Slovensku otevřenou válku.

V Čechách a na Moravě byla situace Romů za války ještě mnohem horší než na Slovensku, protože toto území bylo pod přímou vládou německého nacistického režimu. Likvidační opatření, kterým se dnes říká „Romský holokaust“, takřka vyhladila celou zdejší romskou populaci. Romové bez rozdílu byli nejdříve nahnáni do tzv. Kárných pracovních táborů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu. Odtud zavlekly ty, kteří přežili otřesné podmínky tohoto uvěznění, do koncentračního tábora v polské Osvětimi, kde byli téměř všichni zavražděni.

V celé Evropě zahynulo za války kvůli svému romskému původu nejméně půl milionu lidí.

Příchod slovenských Romů do českých zemí po 2. světové válce

Po válce se do Čech a na Moravu vrátilo zhruba 500 Romů, kteří přežili hrůzy koncentračních táborů. Na výzvy v novinách a v rozhlase a přímým nábořem začínají přicházet Romové ze Slovenska, kteří nalézají práci a ubytování v továrnách a statcích, které je třeba po válečné přestávce znovu rozjet. Hojně osídlují oblasti, které zůstaly po vyhnaní Němců prázdné. Mnoho Romů má velké problémy se změnou venkovského životního stylu, na který byli zvyklí ve slovenských osadách, na městský, industriální život.

Zpočátku komunistické diktatury jsou kultura a jazyk Romů buď ignorovány nebo jsou dokonce předmětem zájmu. Postupně se však politika státu mění v tvrdě asimilační. Romové nejsou uznáni jako národ, romština a romská kultura je vnímána jako pozůstatek zaostalého způsobu života, který brání úspěšné asimilaci. Rodinám, nechovajícím se podle představ státu, jsou odebírány děti, rodičům je doporučováno, aby nemluvili na děti „cikánsky“, ty pak za to dostávají ve škole různé druhy trestů.

V roce 1958 byl vydán zákon o trvalém usazení kočovných osob, který znamenal pro malý zbytek kočovníků ze skupiny tzv. Olašských Romů definitivní likvidaci kočování u nás. Provedení tohoto zákazu proběhlo velmi tvrdě. Kočovníkům byla policií odmontována kola od vozů a sebrali jim koně. Zvířata byla v některých případech utracena na místě, vozy a maringotky zapáleny. Tito Romové se museli usadit na místě, kde k těmto opatření došlo, bez ohledu na to, kde měli zbytek rodiny a kde byli zvyklí žít.

V roce 1965 bylo vydáno nařízení o „Likvidaci nežádoucích cikánských soustředění“, což v praxi znamenalo, že byly bourány některé romské osady na Slovensku a jejich obyvatelé byli „nuceně rozptylováni“ na území celého Československa. To byl velký zásah do života jednotlivých rodin a komunit. V té době vznikají některá ghetta typu Chanov u Mostu nebo sídliště Luník v Košicích.

Zábleskem romské emancipace bylo krátké období existence „Svazu Cikánů - Romů“ v letech 1969 - 1973. V té době začaly vycházet první romské tiskoviny a knihy.

Po revoluci v roce 1989 se mnoho Romů postupně začalo ve společenské hierarchii opět propadat. Továrny a další podniky, kde pracovali, byly postupně zavírány a Romové většinou první dostávali výpověď. Systém zvláštních škol, do kterých byly od 60. let umisťovány romské děti pro svou údajnou mentální retardaci, vyprodukoval generace lidí s nízkým vzděláním i společenským postavením. Poměrně brzy se začalo na tento problém upozorňovat, ovšem jeho řešení přichází velmi pozvolna. Doufáme, že stát i celá společnost budou v započaté reflexi a konkrétních opatřeních pokračovat a budeme moci sledovat změny, které budou pozitivní pro všechny bez rozdílu.